

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

İREM AYHAN*

K. MERT ÇUBUKÇU*

ÖZET

Suç farklı dönemlerde, farklı bölgeler tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Bu nedenle evrensel bir tanımı yapmak zordur. Suç işlemeyi önleme çalışmaları için suça neden olan faktörlerin tespit edilmesi esastır. Bu çalışma, suça etki eden faktörlerin tespitine yönelik olarak yakın geçmişte yapılmış olan ampirik çalışmaların taraması niteliğindedir. Burada amaç faktörleri gruplandırarak kent ve suç arasındaki ölçülebilir ilişkileri ortaya koymaktır. Çalışmada önce suçun tanımı üzerinde durulmuş, sonra konu kapsamında yapılmış ampirik çalışmalar, yapıldıkları coğrafya ve içerikleri hakkında kısa bilgi verilmiş ve içerdikleri suça denen olan faktörler tespit edilmiştir. Tarama sonucunda suça neden olan faktörler dört ana başlık altında gruplandırılmıştır: (1) sosyal ve kültürel, (2) ekonomik, (3) demografik, (4) mekansal faktörler. Bu ana başlıkların alt başlıkları taranarak faktörlerin sayısal olarak geçmiş çalışmalarda nasıl ölçüldüğünü ve değişkenlere dönüştürüldüğü ortaya konmuştur. Çalışma bu yönüyle ileride kent ve suç arasındaki ilişkiyi irdeleyecek ampirik çalışmalar için kaynak niteliğindedir.

Anahtar kelimeler: Suç, kent, suçu etkileyen faktörler.

ABSTRACT

The definition of crime has varied across time and geography, and it is hard to come up with a globally accepted one. However, understanding the sources of crime is essential in crime prevention. This paper reviews recent empirical studies on crime factors to derive the measurable relations between crime and the city. The paper starts with an introduction on the definition of crime and then briefly summarizes recent academic work focusing on crime and the city. The factors are derived and classified from the reviewed studies: There are four main groups of crime factors: (1) social and cultural factors, (2) economic factors, (3) demographical factors, and (4) spatial factors. The variables used to measure these factors are finally discussed.

Keywords: Crime, city, crime factors.

Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Yrd. Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Bu çalışma 2006.KB.FEN.012 numaralı Dokuz Eylül Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri
Müdürlüğü tarafından desteklenmiştir.

GİRİŞ

Suçla ilişkin farklı dönemlerde yapılmış tanımlar mevcuttur ve neyin suç kapsamına girip, neyin girmediği ve hangi kriterlere göre suç olarak tanımlandığı hala tartışma konusudur. Suçu açıklamak üzere farklı coğrafyalar farklı ölçütler kullanmışlardır. Dolayısıyla suç farklı mekanlara, mekanların kullanıcısı olan insanların ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri nedeniyle farklı şekillerde yansımış, farklı izler bırakmıştır. Bu çalışma bugüne kadar kent ve suç ilişkisi üzerine yapılan ampirik araştırmalardan elde edilen bilgilerin sunulduğu bir literatür taraması niteliğindedir ve ileride kent ve suç arasındaki ilişkiyi irdelenecek ampirik çalışmalar için kaynak oluşturmayı amaçlamaktadır. Önce suçun tanımı üzerinde durulmuş, sonra konu kapsamında yapılmış ampirik çalışmalar hakkında yapıldıkları coğrafya ve içerikleri hakkında kısa bilgi verilmiş ve içerdikleri suça neden olan faktörler gruplandırılarak bir değerlendirme yapılmıştır.

SUÇ NEDİR?

“Suç, hukuk kurallarının toplum için zararlı ve tehlikeli görerek yasakladığı ve cezai yaptırıma bağladığı eylem” olarak tanımlanmaktadır (Ana Britannica, 1994). Meydan Larousse’da (1992) suç “hukuk düzeninin sonucunu cezalandırdığı fiillere verilen ad” olarak nitelendirilmiştir. Durkheim’e göre ise suç; toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırdır (Semahat ve diğer., 1998). Bunlar gibi suçun pek çok tanımı mevcuttur. Nelerin suç olduğu açıklansa da fiile neden suç dendiği açıklanamamıştır. Tüm kriminologların hem fikir olduğu nokta suçun politik süreçlere dayanan yasal bir kavram olduğudur. Suç bilimsel değil yasaldir (Sezal, 2003). Bir fiilin suç sayılabilmesi için kanunen suç olarak belirtilmiş olması gerekmektedir. Türk ceza Kanununun 1. maddesinde kanunun açık olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemeyeceği belirtilmektedir. Suçun kanuni olması 1961 anayasası ile kurumlaşmıştır (Meydan Larousse, 1992).

Suçun tanımındaki zorluk nedeniyle pek çok ülke yasalarda suçun tanımını yapmaz. Türk Ceza Kanunun’da da bu şekildedir (Ana Britannica, 1994). Türk ceza kanununun 1. maddesine göre suçlar Osmanlı döneminde olduğu şekilde cürum ve kabahatler olmak üzere 2’ye cinayet, cünha ve kabahatler olarak da 3’e ayrılmaktadır. Bugün Fransız, Avusturya, Belçika, Yunanistan ve Alman ceza kanunları da aynı 3’lü ayrımı kullanmaktadır. 3’lü ayırım suçların ağırlıklarını göz önünde bulundurmaktadır. Suçun iç yapısını göz önünde bulundurmadığı için 2’li ayrımı benimseyenlerce 3’lü ayırım

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

bilimsel olarak görülmez (Meydan Larousse, 1992). Vatana ihanet, cinayet, saldırı, hırsızlık ve sahtekarlık her dönemde cezalandırılan suçlar olması nedeniyle geleneksel suçlar olarak adlandırılır (Temel Britannica, 1992). Adam öldürme, saldırı, tecavüz, ve hırsızlık her ülkede suç olarak nitelendirilmektedir (İhsan, 2003). Düşünce suçları, siyasal suçlar, ekonomik suçlar ve ruhsatsız silah bulundurma gibi suçlar dönemsel olarak suç kapsamından çıkarılabilen, yasada belirlendiği için suç sayılan davranışlardır.

KENT VE SUÇ İLİŞKİSİNİ İNCELEYEN AMPİRİK ÇALIŞMALAR

Bugüne kadar yapılan çok sayıda çalışmada farklı kriterler suç oluşumunun belirleyicileri olarak tespit edilmiştir. Değişik dönemlerde farklı coğrafyalarda yapılan incelemelerde belirlenen değişkenler; kent ve suç ilişkisinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Cahil ve Mulligan (2003), Tucson ve Güney Tucson'da (Arizona, A.B.D.) 1995-1999 yılları arasında gerçekleşen suçların coğrafik dağılımını incelemiştir. Araştırmanın amacı sosyal, ekonomik ve demografik göstergelerdeki farklılıkların suç oranlarına etkisinin incelenmesidir. Ackerman (1998) şehrin büyüklüğüne ve bağımlılığına göre değişen suç oranlarını sosyoekonomik değişkenlerle açıklamakta, 1976-1984 ve 1985-1994 yılları arasında Amerikan şehirlerindeki şiddet ve yoksulluk suç oranlarıyla Ohio eyaletini karşılaştırmaktadır. Wang ve Minor (2002) Cleveland Şehri'nde (Ohio, A.B.D.) 1990 yılı nüfus sayım bölgeleri arasındaki işe erişim ölçütlerini Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) temelli metot kullanarak incelemiştir. McClain (2001) Amerika ve Batı Avrupa'daki kent suçları konusuna odaklanmıştır. Avrupa ve Amerika'daki şiddet suçunu azaltmaya ve kontrol etmeye yönelik program tasarımlarını karşılaştırmıştır. Murray ve diğer. (2001), coğrafik bilgi sistemlerinin ve mekansal analiz yaklaşımlarının Avustralya'nın Brisbane kentindeki suç oluşumunu açıklamada kullanımını test etmişlerdir. Bu çalışmada demir yolları, yollar, toplu taşıma, süpermarketler, polis istasyonları, itfaiye istasyonları, kent merkezi, ve nehir gibi önemli coğrafik niteliklere odaklanılmıştır.

Andersan (2005) sosyal düzensizlik teorisi ve rutin aktivite teorisi ile suçun pek çok ölçütünü tartışarak Kanada'nın Vancouver şehrindeki suç aktivitesini açıklamaya çalışmıştır. Kanada'nın Vancouver şehriyle ilgili yapılan diğer bir çalışma ise Rondeau ve diğer.'ın (2005) suç analizlerinin kent çevresiyle ilgili yapılan analizler grubuna genellikle dahil edilmediğini belirttikleri çalışmadır. Gruenewald ve diğer. (2006) alkollü içki çıkış noktaları ve şiddet arasındaki ilişkinin insanların karakterleri ve yaşadıkları yerlerle analiz edilebileceğini iddia etmişlerdir. Çubukçu (2000) suç oranlarını

etkileyen yerleşme karakteristiklerini A.B.D.'deki suç ve polis belirleyicilerini çoklu regresyon modeli kullanarak incelemiştir. A.B.D.'yle ilgili yapılan diğer bir çalışma ise Johnson ve Bowers'ın (2004) Merseyside'daki hırsızlık verilerini hesapladığı çalışmadır. Bu çalışmada coğrafik mekanda zaman-mekan yığılmasında hareketlilik olup olmadığı analiz edilmiştir. Wilkinson ve diğer. (1998), A.B.D. için ölüm oranı, sosyal güven, medyan yer gelir durumu ve gelir dağılımındaki eşitsizlik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır.

Ceccato ve diğer. (2002) mekansal istatistikleri kullanarak 1980'lerin başında Stockholm'deki hırsızlık, soygun, araba hırsızlığı ve vandalizm suç dokusundaki değişiklikleri incelemişlerdir. Lay ve diğer. (2005), mekanın şeklinin algılama ve kavrama üzerine etkisini Porto Alegre üzerinden incelerken; market yer seçiminin mekanın okunaklılığı ve görünümü üzerine etkisini tartışmışlardır. Çalışma sosyal ve mekansal faktörlerin güvenliğin eksik olduğu alanlarda suçla ilişkilendirilmesine odaklanmaktadır. Cozens'ın (2002) çalışması kent gelişiminin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve çevre tasarımıyla suçu engelleme üzerine kurulmuş olup; güvenli çevreler yaratmayı, daha yaşanabilir ve sürdürülebilir kent topluluklarının oluşumuna etkili hizmet etmeyi amaçlamıştır. Nana (2003), konut alanlarındaki ve sokaklardaki fiziksel suç önleme ölçütlerine odaklanmış olup; alınan önemli suç önleme ölçütlerinin gerçekten güvenlik algısını ve bunun dışındaki çekicilik ve statü gibi diğer sevgileri etkileyip etkilemediğini araştırmıştır. Yarwood (2001) diğer çalışmalardan farklı olarak kırsal alanlardaki suçu incelemiştir.

Türkiye'de ise kent ve suç ilişkisini ortaya koyan ampirik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) İstanbul'da sosyal ve ekonomik olarak homojen olmayan ilçelerde suç oranlarındaki değişimleri incelemiş ve 2000-2004 yılları arasında 32 ilçedeki suç dağılımı ve ilçelerin metropoliten alandaki konumsal dağılımını analiz etmiştir.

KENTTE SUÇU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Çalışma kapsamında taranan kent ve suç ilişkisini inceleyen çalışmalar değerlendirildiğinde suça neden olan faktörler dört ana başlık altında gruplandırılabilir: (1) sosyal ve kültürel, (2) ekonomik, (3) demografik ve (4) mekansal. Her bir ana başlığın altında yer alan alt başlıklar ilgili literatürün taranması sonucu suça etki eden faktörler ve bu faktörlerin sayısal açıdan geçmiş çalışmalarda nasıl ölçüldüğü ortaya konmuştur.

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

1. Sosyal ve Kültürel Faktörler

Sosyal yapı, eğitim durumu, kültürel yapılanma, madde bağımlılığı (ilaç, alkol, uyuşturucu) ve polislenme taranan çalışmalarda öne çıkan sosyal ve kültürel suç faktörleridir. Ceccato ve diğer. (2002) sosyal yapıdaki değişimlerin 20. yy. suç coğrafyasını etkileyen değişkenlerden biri olduğunu iddia etmiştir. Sezal (2003) ve Ackerman (1998) sosyal yapının suçu etkileyen faktörlerden biri olduğunu ifade ederken; Erkan'da (2005) vandalizmle sosyal yapıyı ilişkilendirmiştir. Çetelerdeki artış ve silahlara kolay erişimi Amerika'daki suçun nedeni olarak gösteren McClain (2001); sosyal dezavantajlı alanların şiddetin artan boyutlarıyla tecrübe olduğunu iddia etmiştir. Ceccato ve diğer. (2002), McClain'ın (2001) çalışma sonuçlarını destekleyecek şekilde; yüksek suç ve kurban oranlı oturma alanlarının zayıf ve karışık sosyal yapıdaki alanlarda bulunduğunu saptamıştır. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) ise sosyal yapıdaki değişikliklerin şiddet ve suç oranlarını arttırdığını belirtmiş, sosyal yapıda güvenliğin sağlanması sonucu suç oranlarının azalacağını ifade etmiştir.

Ackerman (1998), Sezal (2003), Cahil ve Mulligan (2003), Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) ve Çubukçu (2000) eğitimsizlik ve suçun yakından ilişkili olduğunu savunurken; Erkan'da (2005) vandalizmle eğitimsizliğin ilişkisinden söz etmiştir. Cahil ve Mulligan (2003) ve Gruenewald ve diğer. (2006) eğitim düzeylerinin suçla ilişkisini kurmuşlardır. Cozens (2002) eğitimin problemli alanlarda krizlerin çözümü için önemli etkisi olduğunu belirtmiştir.

Yarwood (2001) suçun kültürel bir yapılanma olduğunu ifade etmiştir. Cozens (2001), Sezal (2003) ve Tozar (2001) kültürel olayların suç oranlarıyla ilişkili olduğunu önesürerken; Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) kültürel farklılıkların güvensiz bir ortam oluşturduğunu ifade etmiş, homojen bir sosyokültürel yapının suç oranlarını azalttığını belirtmiştir.

Çubukçu (2000) insanların politik tercihlerinin suçu etkileyen faktörlerden birisi olduğunu iddia ederken; Lay ve diğer. (2005) kent güvenliği ve politik etkenlerin ilişkisini kurmuştur. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) politik değişimlerin ve politik yeterli haklara sahip olmayan toplumların şiddet ve suç oranlarını arttırdığını belirtmiştir. Çubukçu (2000) her nüfusa düşen polis sayısının politik tercihe etkisini test etmek için yaptığı hesaplar sonucunda polis sayısı ile politik tercih arasında pozitif ilişki bulmuştur. Erkan (2005) vandalizmi önlemek amacıyla Houston'da vandalizmin en çok gerçekleştiği toplu ulaşım alanlarında devriye polisi görevlendirildiğinden bahsetmiş olup; 1983-1986 yılları arasında vandalizm

olaylarında %59 oranında azalma gerçekleşmiştir. Levitt ve Dubner (2005) ise polis sayısı ile suç arasında uzun dönemde hiçbir ilişki olmadığını savunmuşlardır. Yarwood (2001) suç ve suçun olduğu mekanın polis merkezlerinden uzaklıkla ilişkisinin yanıtıcı olabileceğini belirtmiştir. Yarwood (2001) bunun yanı sıra kırsal alanların polislenememesinde uzaklık ve izolasyon faktörünün etkili olduğunu belirtirken; kırsal alanlarda yabancıların rahat dolaşmasının çocukların güvenliğini tehdit ettiğini belirtmiştir.

Harrois-Monin (1976) ilaç alışkanlığını suçla ilişkili faktörlerden biri olarak göstermiştir. Bunun nedeni ilaç almak için para bulamayanların hırsızlığa başvurmasıdır. McClain (2001) bunu destekler şekilde; A.B.D.'deki suç oranlarında meydana gelen artışın nedenlerinden biri olarak kokain salgını göstermiştir. Alkollü içki kuruluşları diğer bir ölçüt olup; Gruenewald ve diğer. (2006) şiddet suçuna en fazla rastlanan yerlerin alkol çıkış noktaları olduğunu belirtmişler, farklı insanların bir araya geldiği barların yoğun olarak bulunduğu, alkolün fazla kullanıldığı savunmasız alanlarda, farklı şiddet olaylarının daha fazla görüldüğünü tespit etmişlerdir. Ayrıca kırsal ve yoksul alanlarda yer alan barlar şiddet suçunun oluşumunu arttırmaktadır.

Dikkat edilmesi gereken diğer bir konu ise yasal olmayan alkol çıkış noktalarından kaynaklanan şiddet suçudur (Gruenewald ve diğer., 2006). Rondeau ve diğer. (2005) alkollü içki kuruluşlarının suçu cezbediğini, suç oluşumunu kolaylaştırarak suç ürettiğini iddia etmişlerdir. Harrois-Monin (1976) Fresnes tutukevindeki araştırmadan bahsederken adam öldürmelerin %85'i, yaralamaların %74,5'i, ırza geçmelerin %65'i ve yangınların %45'inin alkol etkisi altında meydana geldiğini belirtmiştir.

2. Ekonomik Faktörler

Suçu etkileyen önemli ana faktörlerden birisi de ekonomik değişkenlerdir (Sezal, 2003; Çubukçu, 2000) ve ekonomik değişimler suç coğrafyasında değişiklikler meydana getirmiştir (Ceccato ve diğer., 2002). Cozens (2002) sosyoekonomik koşulların suçu etkileyen faktörlerden biri olduğunu belirtirken; Lay ve diğer. (2005) bunu kent güvenliğinde görülen eksikliğin nedeni olarak göstermiştir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda suçun ekonomik yapıyla ilişkili bulunduğuna yer verirken; ekonomik yapıdaki karışıklıkların suç ve şiddet oranlarını arttırdığını belirtmiştir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) ekonomik haklara yeterince sahip olmayan çevrelerin suç oranlarını arttırdığını iddia etmiştir.

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

Gelişmekte olan ülkelerde yaşanan ekonomik değişimler suç oranlarını ve suçluluk eğilimini arttırmaktadır. Suçluluğun önlenmesi, ekonomik yapıda güvenliğin arttırılmasına bağlıdır (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2005).

Sosyal düzen bozukluğu kuramının bugünkü durumunda suç oluşumunu açıklayan faktörlerden birisi yoksulluktur (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2005). Gruenewald ve diğer. (2006) yoksul kırsal alanları şiddet suçunun en yüksek görüldüğü yerler olarak nitelendirmiştir. Çalışmaları sonucunda yoksulluğun hakim olduğu geçiş bölgesinde suç oranlarına daha fazla rastlandığını belirten Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) bunun nedeninin ekonomik elverişsizlik olduğunu savunmaktadırlar. Cozens (2002) sürdürülemeyen toplulukların yoksulluk, evsizlik ve bunun sonucunda artan suç oranıyla tecrübe olacağını belirtmiştir. Ackerman (1998), Gruenewald ve diğer. (2006) ve Wang ve Minor (2002) da yoksulluğu suçla ilişkili değişkenlerden biri olarak kabul etmiştir. En yüksek suç oranlarının ekonomik dezavantajların ve sosyal stresin en çok toplandığı yoksul ve kötü durumdaki küçük şehirlerde görüleceğini savunan Ackerman'a (1998) göre suç yoksulluğun bir fonksiyonudur. Sezal (2003), yoksulluğun arttığı alanlarda hırsızlık ve yankesiciliğe daha fazla rastlandığını belirtmiştir. McClain (2001) yüksek ekonomik yoksulluğun politik savaş ve şiddetin yüksek ve artan düzeyleriyle tecrübe olacağını önesürmüş, Cahil ve Mulligan (2003) da yoksul nüfus oranının suçla ilişkisini kurdukları çalışmalarında yüksek ekonomik yoksunluğun suç oluşumunda etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Tucson modelinde yüksek yoksulluk ve düşük sosyoekonomik statü, suçla ilişkili güçlü göstergeler olarak belirlenmiştir (Cahil ve Mulligan 2003). Ceccato ve diğer. (2002) ise zenginliğin artmasıyla birlikte artan rutin aktivitelerin suç oranlarını arttıracaklarını iddia etmiştir.

Ackerman (1998), Çubukçu (2000), Wang ve Minor (2002) ve Gruenewald ve diğer. (2006) suç oranlarını etkileyen değişkenlerden birinin işsizlik olduğunu belirtmişlerdir. Sezal (2003) işsizlik oranının arttığı yerlerde hırsız ve yankesicilik suçunun da arttığını belirtmiştir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) ise istihdam sorununun suç oranı ve suçluluk eğilimini arttırdığını ifade etmiştir. Rondeau ve diğer. (2005) işsiz erkeklerin daha fazla suç işlediğini ortaya koymuştur. Ceccato ve diğer. (2002) vandalizm ve araba hırsızlığının memur işgücüne de bağlı olduğunu belirtirken; kent çeperlerinde artan işsizlik oranına paralel olarak vandalizm oranının da yüksek bulunduğunu ifade etmiştir. Çubukçu (2000) ise A.B.D.'deki işsizlik oranı ve suç oranı arasındaki ilişkinin önemsiz çıkmasının nedeni olarak; incelenen bölgeler arasında işsizlik oranının benzer olmasını önesürmüştür.

Ackerman (1998) mülkiyeti suça teşvik eden en önemli belirleyici olarak kabul etmektedir. Stollard (1991) kiracıların suça daha fazla maruz kaldığını belirtmiştir. Cahill ve Mulligan (2003) kirada oturlan konut alanları oranının suça ilişkisini kurarken; Gruenewald ve diğer. (2006) ev sahipliği oranını kullanmıştır. Erkan (2005) vandalizmi oluşturan etmenlerden birinin sahiplenme eksikliği olduğunu belirtmiştir. Newman (1972), Clason Point proje alanındaki incelemelerinde kiracıların yabancıları sorgulama konusunda kendilerini daha sorumlu hissettiklerini saptamıştır. Ceccato ve diğer. (2002) ev sahipliği ile ev tipinin güçlü ilişkili olduğunu belirtirken; ev sahipliğinin konut alanı hırsızlığını ev tipinden daha iyi açıkladığını iddia etmiştir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) konut hareketliliğinin de suça ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Rondeau ve diğer. (2005) ve Çubukçu (2000) gelir durumunun suç oranlarını etkilediğini belirtirken; Andersan (2005) ortalama aile gelirini sosyal düzensizlik teorisi başlığı altında suçun en güçlü göstergesi olarak sunmuştur. Wilkinson ve diğer. (1998) ise yaptıkları çalışmalarda ortalama gelir durumuyla motorlu taşıt hırsızlığını pozitif ilişkili bulmuşlardır. Gelir dağılımının suça ilişkisi üzerine yapılan çalışmalarda Wilkinson ve diğer. (1998), adam öldürme oranlarını gelir dağılımıyla ilişkili; mülkiyet suçlarından motorlu taşıt hırsızlığı ve diğer suçlarla bir arada yapılan hırsızlığı ise ilişkisiz bulmuştur.

Ackerman (1998) Amerikan ekonomisindeki imalat temelli ekonomiden servis temelli ekonomik dönüşüme geçişin suç problemlerini şiddetlendirdiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Ceccato ve diğer., (2002) kent içindeki küçük dükkanların kalkmasının ve yerini kent çeperlerindeki büyük alışveriş merkezlerinin almasının bir taraftan büyük alışveriş merkezlerinin daha iyi güvenlik şartlarına sahip olması nedeniyle suçu önlemeye yardımcı olurken; diğer taraftan küçük dükkanların kapanmasıyla eski işleliğini yitiren kent alanlarını yeni suç alanlarına dönüştürdüğünden bahsetmiştir. Ackerman (1998) teoristlerin ekonomik yapı incelenmeden suçun anlaşılamayacağını belirttiği çalışmasında düşük ekonomik statünün suçu arttırdığını iddia etmiştir.

Gruenewald ve diğer. (2006) ekonomik kutuplaşmaya vurgu yaparken; kent merkezindeki alanlardan yüksek şiddet oranına sahip olanların yoksul kırsal kesimle refah içinde yaşayan kesimin karışımından oluştuğunu iddia etmektedir. Kaliforniya’da yapılan çalışmada güney kesimlerdeki yoksul İspanyollar’ın yaşadığı kırsal alanlarda şiddet suçunun yüksek olduğu saptanmıştır (Gruenewald ve diğer., 2006). Ceccato ve diğer.

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

(2002) araba hırsızlığı ve arabadan hırsızlık yüksek riskinin daha zengin alanlarda görüldüğünü belirtmişlerdir. Gruenewald ve diğer.'in (2006) aksine, Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) zenginlik ve yoksulluğun iç içe girdiği Eminönü ve Beyoğlu'nda suç oranlarının düşük olmasının nedenlerinden birisi olarak homojen ekonomik yapıyı göstermiştir. Ceccato ve diğer. (2002) şehrin ekonomik ve mekansal parçalanmasıyla artan ekonomik kutuplaşmanın, konut alanı hırsızlığının coğrafyasını da etkilediğinden söz etmişlerdir. Gelir düzeyi arttıkça konut alanı hırsızlığı görece risk oranı artmakta ve refah içindeki alanlar oturma alanı hırsızlığına yüksek savunmasızlıkta kalmaktadır. Ancak Stockholm'de yapılan çalışma sonucunda konut alanı hırsızlığı Stockholm'ün zengin alanlarında değil yoksul alanlarında yığılma göstermiştir.

3. Demografik Faktörler

Ackerman (1998), Rondeau ve diğer. (2005), Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) ve Cozens (2002) demografik yapıyı suç oluşumunda etkili olan en önemli değişkenlerden birisi olarak nitelendirmiştir. Suçun demografik yapısının ve dağılımının haritalanması 19. yy'ın ortalarında başlamıştır (Ceccato ve diğer., 2002). Demografik yapıya dahil edilebilecek alt faktörler yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, nüfus, medeni durum, aile, irksal ve etnik yapıdır.

Ackerman (1998) ve Çubukçu (2000) suç ve yaş faktörlerinin birbirleriyle ilişkili 2 faktör olduğunu belirtirken; Gruenewald ve diğer. (2006) ve Temel Britannica (1992), Çubukçu (2000) 15-29 yaş grubunun suçla en çok ilişkili olan nüfus grubu olduğunu iddia etmiştir. Çubukçu (2000); Gruenewald ve diğer.'in (2006) çalışmalarını destekler şekilde 19 yaş altı grupların yetişkinlere göre suça daha eğilimli olduklarını saptamıştır. Bu 2 çalışmanın dışında Waldrop (1985) adam öldürme yaşının genellikle 25 yaşındaki bireyler tarafından gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Stollard (1991), hırsızlık suçunun yaklaşık üçte ikisinin 21 yaşın altındaki insanlardan oluştuğunu; erkeklerde 18, bayanlarda 15 yaşın hırsızlık suçunun pik yaptığı yaşlar olduğunu iddia etmişlerdir. Rondeau ve diğer. (2005) 20 yaşın altındaki erkeklerin suç olasılığını arttırdığını belirtmiştir. Çubukçu (2000) bunların yanı sıra toplam nüfus oranı içindeki genç ve yaşlı sayısındaki artışın suç oranlarını arttıracaklarını düşünmekte olup; yaş arttıkça bireysel suç oranlarının da arttığını ifade etmiştir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) ise diğer çalışmaların aksine yaş gruplarının suçla doğru orantılı olarak artacağını iddia etmektedir.

Çubukçu (2000) her kadına düşen erkek sayısını suçun belirleyicilerinden biri olarak tanımlarken; kadınların erkeklere karşı suça daha az eğilimli olduğunu iddia etmiştir. Waldrop (1985) adam öldürme suçunu genellikle erkeklerin işlediğini vurgulamıştır. Erkan (2005) ergen yaş grubundaki erkek bireylerin daha çok vandalizm oluşturduğunu savunmuştur. Suç korkusu açısından bakıldığında ise Nana (2003), kadınlar ve yaşlıların geceleyin daha fazla suç korkusu yaşadığını saptamıştır.

Ackerman (1998), Gruenewald ve diğer. (2006) ve Erkan (2005) yaptıkları çalışmalarda çocuk sayısını suç oranlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Ackerman (1998) çocuklu dul annelerin suçla ilişkisini kurarken; Gruenewald ve diğer. (2006) çocuklu kadın oranını suçla ilişkili değişkenlerden biri olarak kabul etmiştir. Erkan (2005) suç türlerinden biri olan vandalizmi oluşturan etmenlerden birinin çocuk sayısı olduğunu belirtmiştir. Levitt ve Dubner (2005) ise A.B.D.'de suç oranlarının 1990'lı yıllardan itibaren düşüşe geçmesini 1970'li yıllarda kürtajın yasallaşmasına bağlamışlardır.

Tozar (2001) bilinçli-bilinçsiz yapılan her davranışın ardında zihinsel/bilişsel bir süreç olduğunu ve bu süreci belirleyen etkilerden birinin de aile olduğunu ifade etmiştir. Aile; çekirdek aile ve geniş aile olarak da suç oluşumuna farklı şekillerde yansımaktadır. Ceccato ve diğer. (2002) çekirdek aile sayısındaki artışın oturma alanı hırsızlığını arttıracaklarını kabul ederken, geniş ailelerin sayısındaki artışı araba ve arabadan hırsızlık riskinin artışıyla ilişkilendirmiştir. Ayrıca Ceccato ve diğer. (2002) bodrum katta oturan geniş ailelerin, oturma alanı hırsızlığına daha çok maruz kaldığını belirtmişlerdir. Ceccato ve diğer. (2002) çok aileli konut alanlarının suçluların yaşadıkları yerlere yakın konumlanmaları nedeniyle yüksek konut hırsızlığı oranına sahip olduklarını belirtirken; hırsızlık riskinin çok aileli alanlarda arttığını iddia etmişlerdir. Cahil ve Mulligan da (2003) Ceccato ve diğer. (2002) gibi çekirdek aile sayısının suç oluşumuna etkisine dikkat çekmişlerdir. Sezal (2003) aile içi ilişkilerin suç oranlarında etkili bir faktör olduğunu belirtirken; Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) aile tipi karışıklığının sosyal düzen bozukluğu kuramının bugünkü durumunda suçun açıklayıcılarından birisi olarak kabul edildiğini ifade etmişlerdir.

İrksal durum ve yabancı doğumluların nüfus içindeki payı suça etki eden bir faktör olarak belirlenmiştir (Gruenewald ve diğer., 2006; Çubukçu, 2000; Sezal, 2003). Stollard (1991) siyahların beyazlara göre suça daha fazla maruz kaldıklarını iddia etmiştir. Cahil ve Mulligan (2003) irksal heterojenliği suçla ilişkilendirirken, Ackerman (1998) irksal homojenliğin suçu önlemede etkili olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra Ackerman (1998) etnik

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

heterojenliğin suçu arttırdığını iddia ederken; Ergun ve Yirmibeşoğlu da (2005) etnik heterojenlikle suç oranlarını ilişkilendirmiştir. Çubukçu (2000) siyah nüfus oranının artmasının suç oranlarını arttıracak olduğunu belirtmiştir. McClain (2001) Amerika'daki suçun; bir ırkın diğerine kurban edilmesi şeklinde olduğuna ve kontrol edilmesinin zor olduğuna dikkat çekmiştir. 15-24 yaş arasındaki Afrika kökenli Amerikalı erkekler en yüksek adam öldürme oranına sahip bulunmuştur (McClain, 2001). Waldrop (1985) genellikle beyaz ırktan insanların adam öldürme suçu işlediği belirtilmiştir. Ceccato ve diğer. (2002) yabancı doğumluların nüfus içindeki oranının artmasının oturma alanı hırsızlık oranını arttırdığını ifade etmiştir. Dolayısıyla hırsızlık suçu yabancı doğumluların yaşadığı alanlarda önemli oranda artmaktadır (Ceccato ve diğer., 2002). Nüfusun dengeli yapısı suç oranlarını azaltmada etkilidir (Cahil ve Mulligan, 2003).

Sezal (2003), medeni durum ve suç oluşumunun birbiriyle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Gruenewald ve diğer. (2006) ve Ackerman (1998) evli olup olmamanın suç oluşumuna etkisini ele almıştır.

Wilkinson ve diğer. (1998) ölüm oranının şiddet suçlarıyla mülkiyet suçuna göre daha ilişkili olduğunu iddia etmişlerdir. Çalışma sonunda başka bir suçla bir arada yapılan hırsızlık ölüm oranıyla negatif ilişkili bulunurken; motorlu taşıt hırsızlığı ölüm oranıyla ilişkisiz bulunmuştur.

Gruenewald ve diğer. (2006) ve Ackerman (1998) azınlık topluluklarının suçla ilişkili olduğunu savunmuşlardır. Gruenewald ve diğer. (2006) yoksul azınlıklı kent alanlarında şiddete daha çok rastlandığını belirtirken; Kaliforniya'nın kuzeyinde İspanyolların ve Amerikalı Hintlilerin yaşadığı kırsal alanlarda şiddet oranlarına daha fazla rastlandığını saptamışlardır.

4. Mekansal Faktörler

Nüfus yoğunluğu, boş konut birimlerinin varlığı, doğal gözetimin mümkün olması, erişim fırsatları, fiziksel ölçütler, kent büyüklüğü ve tasarımı, aktivite alanlarının ve yolların kullanım yoğunluğu, kat adedi, kent merkezine olan uzaklık, fonksiyonların kent içinde konumlanması, aydınlatma elemanlarının yeterliliği, alkol çıkış noktalarının varlığı, araba park yerlerinin varlığı gibi faktörler suçu etkileyen mekansal faktörlerdir.

1960'lı yıllardan sonra Jacobs, Jeffery ve Newman kent tasarımı ve suç arasında ilişki kurulabileceğini ortaya atmışlardır. Jacobs (1961), Ackerman (1998) ve Gruenewald ve diğer.'e (2006) göre suç kullanılmayan, yalıtılmış ve fonksiyonel olmayan alanlarda ortaya çıkarken, Jeffery (1971)

ve Cozens (2002) kentsel tasarımın suç tipi ve suç oranında belirleyici olduğunu iddia etmiştir. Newman (1972), Sezal (2003) ve Tozar da (2001) suç ve çevresel faktörleri ilişkilendirmiştir. Jeffery (1971) suçu azaltmak için tasarlanan New York Otobüs Terminali Projesini incelemiştir. Önemli alanlardaki ışıklandırmayı değiştirmek, kör noktalarda ayna bulundurmak, evsiz insanların uyumaları için oturma sıraları yerleştirmek gibi küçük değişikliklere rağmen kentsel tasarımın suç kontrol etmedeki gücü anlaşılmalıdır. Yarwood (2001) ise tüm bu düşünülenlerin aksine suçun kent mekanına bakarak açıklanmasının yanıltıcı olabileceğini öne sürmüştür.

Cahill ve Mulligan (2003), Rondeau ve diğer. (2005) ve Ackerman (1998) nüfus yoğunluğunun suç oluşumuna etki eden en önemli mekansal faktörlerden biri olduğuna değinirken; Gruenewald ve diğer. (2006) şiddet suçuyla ilişkisini kurmuşlardır. Gruenewald ve diğer. (2006) nüfusun yoğun olmadığı alanlarda suç oluşumuna rastlanmaması gerektiğini belirtirken; nüfusun yoğun olduğu alanlarda ise suç oranlarındaki artışın daha hızlı olacağını önesürmüşlerdir. Bunun yanı sıra yoğun nüfusa sahip kent alanlarının bitişiğindeki alanlarda da şiddet oranlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gruenewald ve diğer. (2006) yalnızca kararlı değişkenleri içeren geçmiş bir modele bakıldığında şiddet suçu oranlarını açıklamak için nüfus büyüklüğü, yoğunluğu ve yerel nüfus karakteristiklerinin kullanılabilceğini belirtmiştir. Rondeau ve diğer. de (2005) nüfusu yüksek olan alanların suça maruz kalma olasılığının daha fazla olduğunu iddia etmiştir. Andersan (2005) ikametgah sayısının tüm suç ölçütleri için şiddet suçu üzerinde pozitif etki yarattığını belirtirken; nüfusu yüksek olan iş alanlarında suç oranlarının da yüksek olduğunu eklemiştir.

Gelişmekte olan ülkelerde göçle birlikte değişen toplumsal yapı sonucu oluşan sağlıklı yapılaşmalarla suçluluk eğilimine paralel olarak suç oranlarında da artış kaydedilmektedir (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2005). Göç suç oluşumunda etkisi olan önemli nüfus faktörlerinden bir diğeridir (Sezal, 2003). Ackerman (1998) göçün suçu arttırdığını belirtirken; Ceccato ve diğer. (2002) nüfusun dışa akışındaki azalmanın oturma alanı hırsızlık oranlarını arttırdığını belirtmiştir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) İstanbul'un eski yerleşim alanlarında suç oranlarının daha yüksek olduğunu belirtirken, göç sonucu oluşan yeni gecekondu alanlarında suç oranlarının daha düşük olduğuna dikkat çekmişlerdir. Gecekondu oranının düşük olduğu eski ilçelere karşın özellikle Sarıyer'de görülen yüksek suç oranının nedeni sanayileşmeye bağlı olarak yüksek oranda gecekondulaşma olarak saptanmıştır (Ergun ve Yirmibeşoğlu, 2005). Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) İstanbul'da suç

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

oranlarının genellikle büyük, sosyal kontrolden uzak ve anonim çevrelerde, başka bir deyişle merkez ilçelerde daha fazla artma nedenini; bu ilçelerin gece nüfusunun düşük, kullanıcı nüfusunun çok yüksek olması olarak açıklamışlardır.

Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) büyük şehirlerin kalabalık olmasının düzensiz bir şehir gelişimine neden olduğunu ifade etmiştir. Ackerman'a (1998) göre küçük şehirlerde suç oranındaki artışın daha hızlı olmasına rağmen; büyük şehirler küçüklere göre daha yüksek suç oranlarına sahiptir. Dolayısıyla suç problemi kent hiyerarşisine paralel gitmektedir ve nüfusu 15 binden küçük olan yerleşmeler bu durumdan olumsuz etkilenmektedir (Ackerman, 1998). McClain (2001) geçtiğimiz 25 yılda A.B.D.'nin büyük kent merkezlerinin şiddet suçu olaylarında artış yaşadığını kaydetmiştir.

Newman (1972) Amerikan kentlerinde suç oranının merkezden uzaklaştıkça azaldığını iddia etmiştir. Lay ve diğer. (2005) anket yapılan kişilerin %72.2'sinin kent merkezinde suç kurbanı olduğunu veya suçun olduğu alanda bulunduğunu belirtmiştir. Ergun ve Yirmibeşoğlu'da (2005) Newman'ı destekleyecek şekilde merkeze yakın ilçelerde suçta daha çok rastlandığını iddia ederken; suç dağılımını merkeze uzaklıkla ilişkilendirmiş ancak yaptıkları çalışmalar sonucunda önceden belirttiklerinin aksine suçun tam olarak kentin coğrafi merkezinde oluşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Sonuçlarda merkezden uzaklaştıkça suç oranı artarken, bundan bağımsız olarak mesafeye bakılmaksızın da artışlara rastlanmaktadır. Ceccato ve diğer. (2002) ise Ergun ve Yirmibeşoğlu'nu (2005) destekler şekilde insanların hareketli olmasının suçu kent çeperlerinde arttırdığını belirtmiştir. Ancak vandalizm ve araba hırsızlığı oranları kent merkezinde yığılma göstermekte olup; oturma alanı hırsızlığı en yüksek düzeydedir (Ceccato ve diğer. 2002). Stockholm'de vandalizmin coğrafyası 1980'li yıllardan 1990'lı yıllara kadar kent merkezinde yüksek olmayı sürdürmektedir. 1990'larda görülen vandalizm ve araba hırsızlığı arası coğrafik ilişki 1980'lere göre daha az olmakla birlikte; yeni araba suçu yığılması vandalizm yığılmasıyla ilişkisizdir ve kent merkezinden uzakta görülmektedir. Ceccato ve diğer. (2002) Stockholm'ün aksine İngiliz şehirlerindeki duruma ilişkin yaptığı değerlendirmede kent merkezlerinde oturanların daha fazla araba hırsızlığı riski taşıdıklarını eklemiştir. Kent merkezinde görülen araba hırsızlığı başka küçük suçlarla da ilişkili bulunmuştur (Ceccato ve diğer., 2002).

Rondeau ve diğer. (2005) arazi kullanım analizlerini tasarım çözümünün temelini oluşturan iyi bir suç çerçevesi çizmek için gerekli analizlerden biri olarak göstermiş; çevresel kullanımları suçun birincil belirleyicilerinden biri olarak nitelendirmiştir. Rondeau ve diğer. (2005), Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005), Cozens (2002) ve Wilkinson ve diğer. (1998) insanların; özellikle de gençlerin aktivitelerini gerçekleştirdikleri, boş zamanlarını değerlendirebildikleri alanların ve çalışabilecekleri işyerlerinin varlığının suç oluşumunu azaltmada ve engellemede etkili olacağını iddia etmişlerdir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) suç dağılımı ve arazi kullanım arasındaki ilişkiyi test etmiş ve donatıdan yoksun olan alanların suç oranlarını arttırdığını belirtmiştir. Harrois-Monin (1976) Fransa'da yeni kurulan kentlerdeki sosyal ve kültürel hayat için olanakların az olmasını suç oluşumuyla ilişkili bulmuştur.

Gruenewald ve diğer. (2006) perakende ticaret kuruluşları yoğunluğunun şiddet oranlarını etkilemediğini belirtirken; Ceccato ve diğer. (2002) Stockholm'ün küçük bir ticari bölgesinde vandalizm oranının yığılma gösterdiğine işaret etmişlerdir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) ise suç oranları yüksek olan ilçelerin İstanbul'un en eski ilçeleri olduğunu ve 2 ilçe dışında tümünün konut ve ticaret arazi kullanımına, diğerlerinin konut kullanımına sahip olduğunu saptamışlardır.

Ceccato ve diğer. (2002) vandalizm ve araba hırsızlığını etkileyen değişkenlerden birinin de rekreasyon alanları olduğunu belirtirken; vandalizm ve şiddet suçlarının restoran, disko, bar, tiyatro ve müze gibi kamu eğlence alanlarında ve yönetim, ticaret ve kültürel aktivitelerin yoğun olarak konumlandığı kent merkezinde oluştuğunu belirtmişlerdir. Ceccato ve diğer. (2002) İsveç'te genellikle kendi evlerinin yanındaki caddelere park edilmiş araçların hırsızlığa maruz kaldığını önesürmüşlerdir. Arabaları garaja veya ev parseline park edenler kamu alanına park edenlere göre daha güvende kabledilmektedir (Ceccato ve diğer., 2002).

Cahil ve Mulligan (2003) boş konut birimlerinin suçla ilişkisini kurmuşlardır. Gruenewald ve diğer. (2006) San Francisco ve Los Angeles'ta yapılan araştırmalarda boş ev yoğunluğunun şiddet suçu oranlarını etkilemediğini saptamışlardır. Cahil ve Mulligan (2003) ve Gruenewald ve diğer. (2006) bir yerde oturma süresinin suçla ilişkili bir faktör olduğunu kabul ederken; Gruenewald ve diğer. (2006) kararsız oturma alanlarında şiddet suçuna daha fazla rastlandığını iddia etmişlerdir.

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

Erişim önemli bir faktör olup; Rondeau ve diğer. (2005) dükkan sahipleri ve suç işleyenlerin benzer şekilde karar verdiklerini belirtirken; erişim kolaylığını göz önünde bulundurduğunu belirtmişlerdir. Johnson ve Bowers (2004), suçluların optimum foraging teorisinde olduğu gibi elde ettikleri ödülleri maksimum yapabilmek için harcadıkları zamanı ve yakalanma olasılıklarını minimize etmenin yollarını araştırdıklarını belirtmiştir. Harrois-Monin (1976) suç artışının nedenlerinden bazılarını kentin kalabalık caddeleri, işe gidiş geliş saatlerinde tıkanan trafik ve aşırı dolulukta yer altı trenleri (metro) olarak göstermiştir. Wang ve Minor'de (2002) erişim ve suç oranı arasında ters ilişki bulunduğunu önesürmüştür. İlişki ekonomik suçlarla güçlü, şiddet ve içki tiryakiliği suçlarıyla güçsüz, kurallara uymamayla önemsiz ilişkidir. İşe erişimin güçlü etkisi ekonomik suçlar üzerinedir. İşe erişimin şiddet suçu ve içiciler üzerine etkisi dolaylıdır (Wang ve Minor, 2002).

Ceccato ve diğer. (2002) bunun aksine erişimin artmasının suç oluşumunu arttıracaklarını belirtirken; telekomünikasyonun artmasının oturma alanlarında geçirilen zamanı arttırarak, işe ulaşımı azaltacağını, dolayısıyla daha az suç oluşacağını savunmuşlardır. Rondeau ve diğer.'de (2005), Ceccato ve diğer.'i (2002) destekleyerek erişimin artmasının suç oranlarını arttıracaklarını belirtmiştir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005), gelişmekte olan ülkelerdeki ulaşım sorununun suç oranı ve suçluluk eğilimini arttırdığını önesürmüştür. Lay ve diğer. (2005) erişimi, insanların mekan kullanımını etkilemesi bakımından suç oluşumunda dikkate alınması gereken biçimsel karakteristiklerden birisi olarak nitelendirirken; Cozens (2002) erişim kontrolünün mekanı kötüye kullananları saptamakta yararlı olduğunu iddia etmiştir. Murray ve diğer. (2001) mülkiyet suçunun (1) banliyölerdeki toplu taşıma durakları sayısı veya yoğunluğu, (2) en yakın polis merkezine uzaklık, (3) en yakın feribot alanına uzaklık, (4) nehre olan uzaklık, (5) en yakın otobüs durağına olan uzaklık ve (6) en yakın demiryoluna olan uzaklıkla ilişkili olduğunu iddia etmiştir.

Newman (1973), St. Marks Place'te cadde düzenlemelerinin suçu azalttığını, hırsızlık suçuna daha az rastlandığını ve uyuşturucu kullanımının düştüğünü iddia etmiştir. Newman (1992), alanı mini komşuluk birimlerine böldüğü ve caddeleri trafiğe kapattığı çalışmasında; Five Oak çevresindeki suç oranlarında önemli bir düzelme kaydetmiştir.

Lay ve diğer. (2005) literatürün aksine yüksek entegrasyon değerindeki caddelerde suç oluşumunu fazla bulmuştur. Kent merkezindeki güvensizlik algısıyla kent merkezini ziyaret etme uzunluğu veya sıklığı

arasında yapılan korelasyon sonucunda, ziyaret zamanındaki ve sıklığındaki artışa paralel olarak güvensizlik algısının da arttığı ortaya çıkmıştır. Düşük entegrasyonlu kent alanları yüksek entegrasyonluların aksine; düşük yaya hareketi ve artan suç olasılığı yaratmaktadırlar. Entegrasyonun yüksek olduğu alanlarda ise rotanın çok olması suçluların kaçmasını kolaylaştırmaktadır (Lay ve diğer., 2005).

Jeffery (1971) günün her saati kullanılan alanları güvenli olarak tanımlamış olup; Cisneros'u (1995), destekleyecek şekilde kamusal alanının kullanılmamasının bu alanda suçu problem haline getirdiğinden bahsetmiştir. Lay ve diğer.'de (2005) yaya akışı yoğunluğunun kent güvenliğiyle ilişkisini kurmuş olup; hareketin çok olduğu bakımsız kamu alanlarının, kullanıcının güvenlik algısını etkilediğini belirtmiştir. Cadde istikametinin yoğun kullanımına dikkat çeken Rondeau ve diğer., (2005) bir alanın okul ve alışveriş mağazası arasında konumlanmasının yüksek oranda suç oluşumuna neden olacağını belirtmişlerdir. Bütün bunların yanı sıra kullanım yoğunluğu vandalizmi etkileyen değişkenlerden birisi olarak kabul edilmektedir (Erkan, 2005).

Newman (1972) ve Cozens (2002), Newman (1973) suç oranlarıyla doğal gözetimi ilişkilendirirken; Ceccato ve diğer. (2002) yasal/yasal olmayan gözetim sonucu araba hırsızlığı eğiliminin düştüğünü belirtmiştir. Newman'a (1973) göre gerçek ve sembolik engeller, güçlü tanımlanmış alanlar ve çevrede oturanların gözetim fırsatlarının artması çevreyi kontrol altına almaktadır. Doğal gözetimi sağlamak için aydınlatma, sokaktan geçenler, komşular, koruma görevlileri, resepsiyonistler ve manzara araç olarak kullanılmaktadır (Cozen, 2002). Stollard (1991), potansiyel suçlunun izlendiğini fark etmesinin suç fırsatını azaltacağını iddia etmiştir. Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005) insanların birbirini tanımaları nedeniyle daha kolay gözlem yapmalarının ve müdahalede bulunmalarının suç oranlarının düşük olmasını sağladığını belirtmiştir. Stollard (1991), araba park alanlarının insanların gözetimine imkan verecek şekilde evlerine olabildiği kadar yakın ve pencereli cephelerin önünde olması gerektiğini belirtmiştir. Gizli kameralarla ilgili olarak Yarwood'da (2001) suçu önlemede etkili bir yöntem olduğunu iddia etmiştir. Johnson ve Bowers (2004) konut hırsızlığında doğal gözetimin sınırlı olduğu alanlarda kaçış yollarının olmasının elde edilebilecek değerli eşya miktarını arttırdığını iddia etmektedir. Newman (1973), orta yoğunluklu L tipi binaların yönlendirilmesiyle oluşan rekreasyon alanlarının yabancıların fark edilmesine olanak tanıdığını belirtmiştir. Ancak yeşil alanların

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

bölünmemiş olması nedeniyle alanda yaşayanlar bu alanı tehlikeli alan olarak nitelendirmektedir (Newman, 1973).

Cozens (2002) çok katlı apartmanların tek katlılara göre suça karşı daha savunmasız olduğunu ve bu alanlarda suç korkusunun daha fazla yaşandığını belirtmiştir. Newman (1972) 6 kattan az katlı yapılarda proje büyüklüğünün suç oranını etkilemediğini belirtirken; bina büyüklüğü ve yüksekliği arttıkça sorumluluk hissinin azaldığını eklemiştir. Newman (1972) benzer sosyal karakterde ve benzer yoğunluk ve büyüklükteki Newyork Van Dyke ve Bronsville evlerini karşılaştırmış ve az katlı yapıların bulunduğu alandaki suç oranının, çok katlı yapıların bulunduğu alana göre daha düşük olduğunu saptamıştır. Ceccato ve diğer. (2002) nizam biçimlerine dikkat çekerken; küçük ve büyük ayırık evlerin, bitişik ya da teras evlere göre daha savunmasız olduğunu belirtmiş ve araba hırsızlığını ev tipi ve konumuyla açıklamıştır.

Stollard (1991), peyzaj öğelerinin saklanma mekanları oluşturulmaması gerektiğine değinmiştir. Cozens (2002) çalılar, barakalar, korumalar ve bariyerlerin aktiviteleri zorlaştırdığını iddia etmiştir. Nana (2003), bazı çalışmalarda hırsızlar tarafından ışık geçiren engellerin sembolik ve düşük savunmasız olanlarla ilişkilendirilen; ışık geçirmeyen engellerin yüksek savunmasızlıkta olanlarla ilişkilendiğini belirtmiştir. Nana (2003), sembolik engellerin (kazık çitler ve kapısı olmayan yalancı girişler) daha yüksek statü ve daha az tehlike oranlarına sahip olduğunu iddia ederken; bireysel konutlar için farklı tiplerde (piket, kazık, demir ve ağaç) çitler, pencere parmaklıkları ve hırsız alarm sistemleri bulunduğunu belirtmiştir. Rondeau ve diğer. (2005) parmaklıkların suçu azaltmada etkili olduğunu iddia etmiştir. Nana (2003) en güvensiz güven ölçütünü pencerelerdeki ızgaralar olarak gösterirken en güvenli olanın demir parmaklıklar olduğunu belirtmiştir. 2. en güvenli güven ölçütü ise kazık parmaklıklar olarak gösterilmiştir. Özellikle ızgara ve siklon parmaklıklar yararlı güvenlik ölçütü olarak görülse de, davalılar kendilerini güvende hissetmemektedirler. Siklon parmaklıklar en düşük statülü güvenlik ölçütü, kazık parmaklıklar ise en yüksek statülü güvenlik ölçütü olarak belirtilmiştir. Nana (2003), girişlerde bulunması gereken gerçek veya sembolik engellerden ve bazı toplumlarda suçu önlemek için kullanılan hız tümseği ve yaya geçiti-kaldırım farklılaşmasından bahsetmiştir. En güvenli caddeler kaldırımı izi olanlar ve bunu takiben savunma amaçlı kapısı olanlarken; en az güvenli olan caddeler değişime uğramayanlar olarak belirlenmiştir. Caddelerdeki tüm değişiklikler algılama üzerine olumlu etkiler bırakmaktadır.

Newman (1992) Five Oaks, Dayton, Ohio’da suçu azaltmak için alanı mini komşuluk birimlerine bölmüş, caddeleri trafiğe kapatmıştır. Demir parmaklıklar her mini komşuluk biriminin çevresini kuşatmıştır ve girişler tanımlanmıştır. Plandaki değişikliklere ek olarak, bir şehir sponsor programı, oturan ev sahiplerini çevrelemiştir. Yeniden tasarımdan sonra, Five Oaks çevresinde önceki duruma göre iyileşme kaydedilmiştir.

Stollard (1991) ve Rondeau ve diğer. (2005) yeterli aydınlatmanın sağlanması sonucu suçun azalacağını iddia ederken; Erkan (2005) aydınlatma elemanı yetersizliğinin vandalizme neden olduğunu savunmuştur. Harrois-Monin (1976), insanı kör eden neon lambalarının suç oluşumuna neden olduğunu belirtmiştir. Stollard (1991) aydınlatmanın 5 luxten az olmasının suç oluşturacağını iddia etmiştir.

Suç genellikle kentsel alanların sorunu olarak kabul edilmektedir. Yarwood (2001) kırsal alanlarda suçun az olmasının bu alanlarda problem olmadığını göstermeyeceğini belirtmiştir. Gruenewald ve diğer. (2006) yaptıkları çalışma sonucunda suçun kırsal alanlarda önemsiz ve olağan karşılanması gerektiğini savunanların aksine şiddet suçunu kır ve kentin her ikisinde de yüksek bulmuştur. Özellikle yeni kentleşen kırsal alanlar şiddet suçunun artışıyla tecrübe olmaktadır. Gruenewald ve diğer. (2006) şiddet oranlarının kırsal alanlarda daha düşük olduğunu belirtse de; kırsal alanların şiddet oranlarıyla güçlü ilişkide olduğunu eklemiştir. Harrois-Monin (1976); kırsal alanlarda daha az suç işlenmesinin nedenlerini köklü geleneklere bağlarken; kentlerdeki sosyal adaletsizlikler ve mal-mülk bolluğunun yol açtığı aşırı isteklerden söz etmiştir (1976).

DEĞERLENDİRME

Literatürde yer alan ve yakın geçmişte tamamlanmış ampirik çalışmalar kentte suçu etkileyen faktörlerin sosyal ve kültürel, ekonomik, demografik ve mekansal olarak dört ana grupta toplandığını ortaya koymaktadır. Tüm bu ana faktörler ve bu faktörlere bağlı tanımlanmış değişkenler EK-1’de özetlenmiştir. Bu gruplar içinde diğerlerine oranla son yıllarda üzerinde en çok durulan mekansal faktörler olarak öne çıkmaktadır. Suç coğrafyasını inceleyen ampirik çalışmalarda araştırmacıların kullandıkları değişkenler aynı olsa da; araştırmaların yapıldıkları coğrafyaların farklılaşması, farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olmuştur. Ortaya koyulan mekansal faktörler bina ölçeğinden kent ölçeğine kadar geniş bir spektrumda yer almaktadır. Türkiye’de bu konuda bugüne kadar yapılan çalışmalar çok sınırlıdır. Bu çalışma ileride yapılacak araştırmalar açısından

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

hangi kriterlerin Türkiye coğrafyası için kabul edilebilir olduğunun kestirimi için bir çerçeve çizmesi bakımından önemlidir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, V.W. (1998) Socioeconomic Correlates of Increasing Crime Rates in Smaller Communities. *Professional Geographer*, sayı 50 (3), sayfa 372-387.
- Ana Britannica, (1994). Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş., İstanbul.
- Andersan, A.M. (2005). Crime Measures and The Spatial Analysis of Criminal Activity. *Brit. J. Criminology*, sayı 46, sayfa 258-285.
- Cahill, F.M., Mulligan, F. G. (2003). The Determinants of Crime in Tucson, Arizona. *Urban Geography*, sayı 24 (7), sayfa 582-610.
- Ceccato, V., Haining, R., Signoretta, P. (2002). Exploring Offence Statistics in Stockholm City Using Spatial Analysis Tools. *Annals of The Association of American Geographers*, sayı 92(1), sayfa 29-51.
- Cozens, P. M. (2002). Sustainable Urban Development and Crime Prevention Through Environmental Design for the British City. *Towards an Effective Urban Environmentalism for the 21st Century. Cities*, sayı 19, no 2, sayfa 129-137.
- Çubukçu, E. (2000). Factors Effecting Crime Rate and Police Employment at State Level. *Çalışma Makalesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ohio Eyalet Üniversitesi.*
- Çubukçu, E. (2000). Affects of Physical Environment on Crime. *Çalışma Makalesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ohio Eyalet Üniversitesi.*
- Ergun, N., Yirmibeşoğlu, F. (2005). İstanbul'da 2000-2004 Yılları Arasında Suçun Mekansal Dağılımı. 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 29. Kolokyumu "Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler Riskler ve Fırsatlar, İstanbul, 2005, sayfa 295-307.
- Erkan, N. Ç. (2005). Yaşam Kalitesini Etkileyen Bir Faktör: Kentsel Vandalizm. 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 29. Kolokyumu "Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler Riskler ve Fırsatlar, İstanbul, 2005, sayfa 309-316.
- Gruenewald, P. J., Freisthler, B., Remer, L., LaScala, E. A., Treno, A. (2006). Ecological Models of Alcohol Outlets and Violent Assaults: Crime Potentials and Geospatial Analysis. *Addiction*, sayı 101, sayfa 666-677.
- Harrois-Monin, H. F. (1976). Suç Karşısında Bilim. *Bilim ve Teknik*, sayı 99, sayfa 35-42.
- Jacobs, J. (1961) *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House.
- Jeffery, C. R. (1971). *Crime Prevention Through Environmental Design*. Beverly Hills, Kaliforniya, Sage Publications.
- Johnson, S. D., Bowers, K. J. (2004). The Stability of Space-Time Clusters of Burglary. *British Journal of Criminology*, sayı 44, sayfa 55-65.

- Lay, M. C. D., Reis, A., Ambrosini, V. (2005). Spatial Configuration, Spatial Behaviour and Spatial Cognition: Syntactic and Perceptual Analysis of The Market Station Area in Porto Alegre. Proceedings of EDRA 36, Design for Diversity Conference, Vancouver, 2005, Kanada, sayfa 129-135.
- Levitt, S.D., Dubner, S.J. (2005) Freakonomics: A Rogue Economist Explores the Hidden Side of Everything. William Morrow/HarperCollins.
- McClain, P.D. (2001) Urban Crime in the U.S.A. and Western Europe: A Comparison. Handbook of Urban Studies, Paddison, R. (Editör), Sage Publications, sayfa 220-240.
- Meydan Larousse, (1992), Meydan Yayınevi, İstanbul.
- Murray, T. A., McGuffog I., Western S. J., Mullins P. (2001). Exploratory Spatial Data Analysis Techniques for Examining Urban Crime. Brit. J. Criminology, sayı 41, sayfa 309-329.
- Nana, K. (2003). Unintended Effects of Security Measures in Residential Environments. Proceedings of EDRA 34 People Shaping Places Shaping People Conference, Minneapolis Minnesota, 2003, sayfa 105-111.
- Newman, O. (1972). Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design. New York, Macmillan.
- Newman, O. (1973). Architectural Design for Crime Prevention. U.S. Department of Justice, Law Enforcement Assistance Administration National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice.
- Rondeau, M. B., Brantingham, P. L., Brantingham, P. (2005). Crime Analysis for Design Professionals: Architects, Landscape Architects, Urban Designers and Planners. Proceedings of EDRA 36, Design for Diversity Conference, Vancouver, 2005, sayfa 85-122.
- Sezal, İ. (2003) Sosyolojiye Giriş, Ankara: Martı Yayınları.
- Stollard, P. (1991). Crime Prevention Through Housing Design. U.K., Spon Pres.
- Temel Britannica, (1992). Ana Yayıncılık A.Ş., İstanbul.
- Tozar, Z. (2001). Çağın Terör Olayının Ardından... Suç Beyinde mi? Bilim Teknik, sayfa 48-53.
- Waldrop, M.M. (1985). Suçlu Beyin. Bilim ve Teknik, sayı 211, sayfa 42-45.
- Wang, F., Minor, W. W. (2002). Where The Jobs Are: Employment Access and Crime Patterns in Cleveland. Annals of the Association of American Geographers, Sayı 92(3), sayfa 435-450.
- Wilkinson, R. G., Kawachi, I., Kennedy, B. P. (1998). Mortality, The Social Environment, Crime and Violence. Sociology of Health and Illness, sayı 20 (5), sayfa 578-597.

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

Yarwood, R. (2001). Crime and Policing in The British Countryside: Some Agendas for Contemporary Geographical Research. *Sociologia Ruralis*, sayı 41 (2), sayfa 201-219.

EK-1: Kentte Suçu Etkileyen Faktörler ve Tanımlanmış Değişkenler

Ana Faktörler	Tanımlanan Değişkenler	Yayın
Sosyal ve Kültürel Faktörler	Sosyal Yapı	Ackerman (1998); Ceccato ve diğer. (2002); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Erkan (2005); Sezal (2003)
	Çete Varlığı	Mcclain (2001)
	Eğitimsizlik	Ackerman (1998); Cahil ve Mulligan (2003); Cozens (2002); Çubukçu (2000); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Erkan (2005); Sezal (2003)
	Silahlara Kolay Erişim	Mcclain (2001)
	Sosyal Dezavantajlı Alanlar	Mcclain (2001)
	Yüksekokul/Üniversite Mezunu Olma	Cahil ve Mulligan (2003); Gruenewald ve diğer. (2006)
	Kültürel/Sosyo Kültürel Yapı	Cozens (2001) Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)Sezal (2003) Tozar (2001)Yarwood (2001)
	Politik Tercihler/Etkenler/Değişimler/Yeterlilikler	Çubukçu (2000); Lay ve diğer. (2005); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
	Polislenme/Polis Sayısı Sayısı	Çubukçu (2000); Erkan (2005); Levitt ve Dubner (2005); Yarwood (2001)
	İlaç/Alkol/Madde Kullanımı	McClain (2001); Harrois-Monin (1976)
Ekonomik Faktörler	Alkol Çıkış Noktaları	Rondeau ve diğer. (2005); Gruenewald ve diğer. (2006)
	Genel Ekonomik/Sosyoekonomik Faktörler	Ackerman (1998); Ceccato ve diğer. (2002); Cozens (2002); Çubukçu (2000); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Lay ve diğer. (2005); Sezal (2003)
	Ekonomik Haklara Sahip Olmayan Çevreler	Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
	Yoksulluk	Ackerman (1998); Cahil ve Mulligan (2003); Ceccato ve diğer. (2002); Cozens (2002); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Gruenewald ve diğer. (2006); Mcclain (2001); Sezal (2003); Wang ve Minor (2002)
	Ekonomik dezavantajlar	Ackerman (1998)
Sosyal Stres	Ackerman (1998)	

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

	Rutin Aktiviteler	Ceccato ve diğer. (2002)
	İşsizlik	Ackerman (1998); Ceccato ve diğer. (2002); Çubukçu (2000); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Gruenewald ve diğer. (2006); Rondeau ve diğer. (2005); Sezal (2003); Wang ve Minor (2002)
	Memur İşgücü	Ceccato ve diğer. (2002)
	Mülk Sahipliliği/Kiracılık	Ackerman (1998); Cahill ve Mulligan (2003); Ceccato ve diğer. (2002); Gruenewald ve diğer. (2006); Stollard (1991)
	Konut Hareketliliği	Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
	Gelir Düzeyi/Dağılımı	Andersan (2005); Çubukçu (2000); Rondeau ve diğer. (2005); Wilkinson ve diğer. (1998)
	Ekonomik Değişimler	Ackerman (1998); Ceccato ve diğer. (2002)
	Homojen Ekonomik Yapı	Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
	Ekonomik Kutuplaşma	Ceccato ve diğer. (2002)
Demografik Faktörler	Demografik Yapı Genel Faktörler	Ackerman (1998); Ceccato ve diğer. (2002); Cozens (2002); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Rondeau ve diğer. (2005)
	Yaş Grupları	Ackerman (1998); Çubukçu (2000); Gruenewald ve diğer. (2006); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Erkan (2005); Waldrop (1985); McClain (2001); Nana (2003); Stollard (1991); Rondeau ve diğer. (2005)
	Cinsiyet	Çubukçu (2000); Erkan (2005); Waldrop (1985); Nana (2003); Rondeau ve diğer. (2005); Stollard (1991)
	Çocuk Sayısı	Ackerman (1998); Gruenewald ve diğer. (2006); Erkan (2005)
	Çocuklu Dul Anneler	Ackerman (1998)
	Kürtaj	Levitt ve Dubner (2005)
	Aile Yapısı	Cahil ve Mulligan da (2003); Ceccato ve diğer. (2002); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Sezal (2003); Tozar (2001)
	Irksal/Etnik Durum/Heterojenlik	Ackerman (1998); Cahil ve Mulligan (2003); Çubukçu (2000); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Gruenewald ve diğer. (2006); Waldrop (1985); McClain Stollard (2001); Sezal (2003); Stollard

İrem AYHAN – K. Mert ÇUBUKÇU

		(1991)
	Yabancı doğumlu oranı	Ceccato ve diğer. (2002); Çubukçu (2000); Gruenewald ve diğer. (2006); Sezal (2003)
	Medeni Durum	Ackerman (1998); Gruenewald ve diğer. (2006); Sezal (2003)
	Ölüm Oranı	Wilkinson ve diğer. (1998)
	Azınlık Toplulukları	Gruenewald ve diğer. (2006); Ackerman (1998)
Mekansal Faktörler	Kullanılmayan ve Fonksiyonel Olmayan Alanların Varlığı	Jacobs (1961); Ackerman (1998); Gruenewald ve diğer. (2006); Jeffery (1971) Cisneros (1995)
	Kentsel Tasarım	Jeffery (1971); Cozens (2002)
Mekansal Faktörler (devam)	Kent Mekanı	Newman (1972); Sezal (2003); Tozar (2001); Yarwood (2001)
	Aydınlatma Elemanları	Jeffery (1971); Cozen (2002); Newman (1973); Newman (1972); Stollard (1991); Rondeau ve diğer. (2005); Erkan (2005); Harrois-Monin (1976)
	Sokak Mobilyaları	Jeffery (1971); Newman (1972)
	Nüfus Yoğunluğu	Cahill ve Mulligan (2003); Rondeau ve diğer. (2005); Ackerman (1998); Gruenewald ve diğer. (2006)
	Nüfus Büyüklüğü	Gruenewald ve diğer. (2006); Rondeau ve diğer. (2005); Andersan (2005); Ackerman (1998)
	Nüfus Karakteristikleri	Gruenewald ve diğer. (2006)
	İkametgah Sayısı	Andersan (2005)
	Gece/Gündüz Kullanıcı Nüfusu	Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
	Bir Yerde Oturma Süresi/Kararlı Yapı	Cahil ve Mulligan (2003); Gruenewald ve diğer. (2006)
	Gecekondulaşma	Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
	Göç	Sezal (2003); Ackerman (1998); Ceccato ve diğer. (2002)
	Eski/Yeni Yerleşim Yerleri	Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
	Kent Büyüklüğü	Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Ackerman (1998)
	Kalabalık Kentler	Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
	Kent Merkezi Büyüklüğü	McClain (2001)
	Kent Merkezine Uzaklık	Newman (1942); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Ceccato ve diğer. (2002)

SUÇ VE KENT İLİŞKİSİNE AMPİRİK BAKIŞ: LİTERATÜR TARAMASI

Kent Merkezi	Lay ve diğer. (2005)
Arazi Kullanım Durumu	Rondeau ve diğer. (2005); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
Aktivite Alanlarının Varlığı	Rondeau ve diğer. (2005); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Cozens (2002); Wilkinson ve diğer. (1998); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Harrois-Monin (1976); Ceccato ve diğer. (2002)
Ticari Aktivite Varlığı	Gruenewald ve diğer. (2006); Ceccato ve diğer. (2002); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005)
Araba Park Alanlarının Varlığı	Ceccato ve diğer. (2002)
Boş Konut Birimlerinin Varlığı	Cahil ve Mulligan (2003); Gruenewald ve diğer. (2006)
Erişim	Rondeau ve diğer. (2005); Wang ve Minor (2002); Ceccato ve diğer. (2002); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Lay ve diğer. (2005)
Kaçış Yollarının Varlığı	Johnson ve Bowers (2004)
Caddelerin Yoğun Kullanımı	Harrois-Monin (1976); Lay ve diğer. (2005); Rondeau ve diğer. (2005)
Trafik Sıkışıklığı	Harrois-Monin (1976)
Kalabalık Toplu Taşıma Araçları	Harrois-Monin (1976)
Toplu Taşım Durağı Sayısı ve Yoğunluğu	Murray ve diğer. (2001)
En Yakın Polis Merkezine/Feribot Alanına/Nehre/Demiryoluna/Toplu Taşım Durağına Uzaklık	Murray ve diğer. (2001)
Cadde Düzenlemeleri	Newman (1973); Nana (2003)
Mekansal Bölünme	Newman (1992); Newman (1973); Newman (1992)
Kullanım Yoğunluğu	Erkan (2005)
Yasal/Yasal Olmayan/Doğal Gözetim İmkanları	Newman (1972); Cozens (2002); Newman (1973); Ceccato ve diğer. (2002); Stollard (1991); Ergun ve Yirmibeşoğlu (2005); Yarwood (2001)
Gerçek ve Sembolik Engeller	Newman (1973); Nana (2003)
Güçlü Tanımlanmış Alanlar	Newman (1973)

İrem AYHAN – K. Mert ÇUBUKÇU

Koruma Görevlilerinin Varlığı	Cozen (2002)
Giriş/Çıkışlar	Newman (1973); Newman (1992)
Peyzaj Öğelerinin Varlığı	Newman (1973); Stollard (1991)
Duvar/Çit/Demirparmaklık gibi engeller	Newman (1973); Nana (2003); Rondeau ve diğer. (2005) ; Newman (1972)
Kat Planı	Newman (1973)
Pencere Kilitleri/Pencere Izgaraları/İç Menteşeler	Newman (1973); Nana (2003)
Çalı/Baraka vb. Engeller	Cozens (2002)
Işık Geçiren /Geçirmeyen Engeller	Nana (2003)
Hırsız Alarm Sistemleri	Nana (2003)
Kaldırım İzi/Yaya Geçidi/Kaldırım İzi	Nana (2003); Newman (1972)
Kat Adedi	Newman (1972) ; Cozens (2002) ; Newman (1942); Newman (1972)
Asansör Varlığı	Newman (1972)
Çift Koridorlu Yapılar	Newman (1972)
Nizam Biçimi/Ev Tipi	Ceccato ve diğer. (2002)
Caddeleri Trafiğe Kapatmak	Newman (1992)
Kırık Pencereler	Newman (1972)
Şehir Sponsor Programı	Newman (1972)
Kır/Kent Ayrımı	Yarwood (2001); Gruenewald ve diğer. (2006) ; Harrois-Monin (1976)